

Viggo Mai Rasmussen

Den sekteriske abstraktion

Bemærkninger til en artikel af Ib Bondebjerg

Redaktionen af POETIK har opfordret mig til at knytte nogle kommentarer til Ib Bondebjergs artikel »Bertolt Brecht. Ideologikritiker og proletarisk praktkant.«

Jeg finder, at Ib Bondebjerg (I.B.) i sin behandling af især Lukacs, men også i sin videre behandling af genspejlingskategorien og andre for en marxistisk æstetik centrale kategorier, er styret af sin politiske forståelse i en sådan grad, at det er umuligt i en blot nogenlunde kort form at tage hele artiklen op til diskussion; dette gælder også I.B.'s centrale påstand, at man skulle kunne opstille en modstilling mellem Lukacs og Brecht, hvis indhold skulle være en traditionalistisk teori over for en oppositionel, dvs. en kontemplativ litteratur over for en indgribende.

En diskussion af disse temaer kunne vel nok efterhånden siges at være på sin plads, men jeg i hvert fald må afstå fra det her alene af den grund, at det ville kræve et arbejde af mindst samme omfang, som I.B.'s artikel.

Derimod vil jeg etablere en *politisk kritik* af artiklens ærinde og perspektiv, forsøge at karakterisere den historiske og politiske forståelse, der for mig at se ligger til grund for I.B.'s opfattelse af, hvad en »proletarisk litteraturteori« egentlig er for noget, og sammenhængende hermed vil jeg forsøge at diskutere berettigelsen af at føre denne »proletariske teori« ind i den aktuelle kulturkamp.

Dette vil jeg gøre ud fra artiklens behandling af Proletkult og den russiske revolution.

En af de politiske hovedopgaver for de revolutionære i Vesteuropa i disse år er at etablere en ikke-sekterisk kritik af Sovjetunionen og af KP-partiernes strategiske linje for en SU-inspireret socialisme, den antimonopolistiske strategi. Dette teoretiske udviklingsarbejde har for alvor taget fart, efterhånden som de revolutionære grupper har overvundet de abstrakte principdiskussioner fra slutningen af 60'erne, og i stedet har arbejdet på at løse de reelle taktiske og organisatoriske problemer, som fremstår konkret i den aktuelle klassekamp. Først når man således sætter sig i en praksis-situation kan man overhale de trivielle konfrontationer mellem teoretisk udviklede principper og den faktiske historiske bevægelse; resultatet er altid givet på forhånd, for virkeligheden er nu mere kompleks end selv det nyeste princip formår at omfatte.

På kulturpolitikens område - eller mere snævert litteraturpolitikken - er situationen imidlertid en anden. Den herskende tendens i de sidste års arbejde på at etablere en socialistisk litteraturteori har været at forsøge at trække en »oppositionel« tradition fra SU i 20'erne og Tyskland i 30'erne frem, for ud af de »ansatser« der foreligger fra da at danne sig et begreb om, hvad socialistisk kulturpolitik er for noget. I BRD gælder dette bl.a. for gruppen omkring tidsskriftet *ÄSTHETIK UND KOMMUNIKATION*, der meget kraftigt har markedsført Proletkult, gruppen omkring *ALTERNATIVE* (og før dem *ARGUMENT*), der har kørt på den såkaldte Brecht/Lukacs debat; og Helga Gallas' bog om marxistisk litteraturteori er i den forbindelse vel det mest markante forsøg på at mane de glemte Proletkult-teorier frem. I Sverige har *ORD OCH BILD* også forsøgt sig med en Brecht/Lukacs debat, og på det sidste er turen kommet til Danmark, hvor HUG! med sine tre numre allerede har placeret sig i den tradition, og hvor nu altså *POETIK* bringer Ib Bondebjergs artikel om Brechts kulturpolitiske teorier og deres forudsætninger.

Jeg mener, at alle disse forsøg alene i deres anlæg halter flere år bagefter udviklingen af den revolutionære bevægelse i øvrigt i Vesteuropa. Hvad der nemlig karakteriserer disse forsøg er, at de med en manglende historisk fundering og (sammenhængende hermed) politisk indsigt med hensyn til diskussionen i SU i 20'erne kører apologi på en ikke-stalinistisk linje uden at gøre sig overvejelser over, om denne »oppositionelle« linje repræsenterer en ligeså sekterisk politik som stalinismen, og med hensyn til Tyskland kører apologi for Brecht/Benjamin/Korsch, forstået som en anti-Lukacs linje, uden at gøre sig overvejelser om kulturpolitikens rolle i forhold til den fascistiske trussel. Men den afgørende svaghed er, at det ikke forsøges sat i relation til den aktuelle kulturpolitiske kamp i Danmark.

Mine hovedindvendinger mod I.B.'s behandling af situationen i SU i 20'erne er, at han på få sider forsøger at sammenfatte et allerede eksisterende materiale om emnet uden at føje noget til; resultatet er blevet, at fremstillingen er meget upræcis og fortegnet og at allerede eksisterende oversigtsartikler som f.eks. Peter Hübners i »Kulturpolitik der Sowjetunion« eller Steffensens »Nyere russisk litteraturkritik« er mere anvendelige - for ikke at nævne de klassiske borgerlige studier af f.eks. Edw. J. Brown, Maguire og Ermolaev. Men min væsentligste indvending går på, at I.B. ikke er i stand til at præstere en klar *politisk vurdering* af den faktiske historiske bevægelse, som han beskriver, og derfor heller ikke er i stand til at angive dens anvendelighed i dag (efter min opfattelse: uanvendelighed). Dette vil jeg i det følgende forsøge at uddybe.

I.B. forstår udviklingen i SU fra begyndelsen af 20'erne frem til året for den første femårsplan 1928 som »en bevægelse bort fra en oprindelig decentraliseret og mere spontan-demokratisk revolutionsmodel til en centraliseret parti- og statsstyret model (...).« (s.12). og da I.B. ikke bryder sig om centralisme (af en lang række grunde, som fremstilles i et indledende referat af Negt & Kluges offentlighedsbog) er det klart, at han ser med desto større velvilje på Proletkult og udløberne heraf, som han betragter som *den* kulturrevolutionære

bevægelse i SU: »Den kulturrevolutionære bevægelse er således den der længst og mest radikalt fastholder den decentraliserede revolutionsmodel, som med rådene eller sovjetterne var det bærende element i den sovjetiske og den tyske revolution.« Men I.B. hylder ikke Proletkult ukritisk, for han fortsætter: »Men netop proletkulten ligger samtidig under for en vis spontaneisme og mangel på politisk bevidsthed, der hos dens teoretikere eks. Bogdanov indeholder vulgærmarxistiske og mystificerende elementer. Som bevægelse indeholdt proletkulten givetvis progressive træk, men som teori var den reaktionær og sekterisk.« (s. 20).

Hvordan I.B. kan vurdere en bevægelse som progressiv, når han samtidig karakteriserer denne bevægelses indhold, nemlig dens teori som reaktionær, forekommer mig mildest talt gådefuldt. Og denne ambivalente tilgang bliver helt grotesk, når I.B. skal forklare, hvorfor Lenin og bolsjevikpartiet i 1920-21 likviderer Proletkult:

»Partiets kritik af proletkulten må accepteres som stort set relevant, (...)«
 »Men samtidig med denne indrangering af proletkulten under partiet forfalder den totalt som masseorganisation, således at et specifikt sted for produktion af proletarisk erfaring og kultur *går til grunde for ikke mere at genopstå*. Knæfaldet for den historiske nødvendighed koster altså dyrt og peger på et dybtliggende fejlgreb i partiets politik, (...)« (s. 23).

Altså: På *den ene side* er det korrekt af partiet at kritisere Proletkults reaktionære teori. På *den anden side* bliver konsekvensen af denne kritik med beklagelse at konstatere, at Proletkult ikke længere kan »producere« sin reaktionære teori. På *den tredje side* er partiets politik udtryk for et *knæfald* for den historiske nødvendighed; eller sagt på en anden måde: rend mig i de historiske kendsgerninger, det er den gode vilje, det kommer an på.

Denne erstatning af politisk analyse med gold ambivalens er overhovedet styrende for I.B.'s beskrivelse af udviklingen i SU, som han ikke opfatter som udslag af en politisk kamp, men simpelthen som *deformering* eller *nedbrydning* af partiet, af de »tendentielt socialistiske produktionsforhold« og af den marxistiske teori; han skriver sammenfattende: »I perioden 1917-37 nedbrydes således under økonomisk pres en emancipatorisk revolutionær praksis, (...)« (s. 16)

Altså: På *den ene side* har I.B. et princip om, hvad en emancipatorisk og revolutionær praksis er, og på *den anden side* har han de objektive forhold; i stedet for at overveje om denne praksis virkelig var udviklet ud af de objektive samfundsmæssige muligheder og dermed kunne betyde en revolutionerende indgriben, konstaterer han blot med harme at hans på forhånd givne abstrakte princip ikke modsvarer den konkrete virkeligheds muligheder, men måtte bukke under for et *økonomisk pres (?)*.

Hvad der her viser sig som karakteriserende I.B.'s politiske metode er: når hans abstrakte forestillinger om socialisme og revolution - noget han kan sammenfatte i en decentraliseret *model* over for en centraliseret - ikke kan anvendes på den faktiske historiske virkelighed, siger han: *så meget desto værre for virkeligheden*.

I denne sekteriske abstraktion forekommer han mig at ligge i forlængelse af den venstreradikale kulturbevægelse, som han beskriver.

Hvordan skal man da forholde sig til Proletkult?

Jeg mener, at man må sætte sig anderledes nøje ind i den politisk taktiske situation i SU i vinteren 1920-21 for at vurdere Proletkults rolle i den; man må nemlig ikke for alvor tro, at det var »modeller«, der stod på spil. Lenin tænkte ikke ud fra nogen model, det var ikke dette eller hint princip, der styrede ham, men det var alene ønsket om at forsvare det allerede vundne, den halve revolution, der i 1920-21 afgjorde, hvad han fandt politisk korrekt. Man må huske, at det jo først er med Stalins bog »Leninismens problemer«, at Lenins synspunkter udviklet til konkrete kampsituationer under konkrete og specifikke *styrkeforhold* systematiseres og bliver ophøjet til *principper*.

Og det er netop ud fra en vurdering af styrkeforhold, at Lenin tvinges til at likvidere en for *revolutionen farlig* organisation, nemlig Proletkult. Situationen i efteråret 1920 var den, at revolutionen befandt sig i en krise, som det efter den udmarvende borgerkrig og hungersnød og uro blandt bønder og arbejdere gjaldt om at komme ud af hurtigst muligt.

Krisen viste sig i partiet på fagforeningsspørgsmålet, hvor der forelå ikke færre end otte platforme. Lenin forsøgte med alle midler at undertvinge debatten - ikke fordi han var imod debat af princip, men fordi revolutionen krævede handling. Da Arbejderoppositionens teser alligevel blev kendt, fandt Lenin ingen anden udvej end med al sin autoritet at tvinge oppositionen til at underkaste sig hans platform. En platform, der imod 1919-programmet ikke ville tildele fagforeningerne den politisk-økonomiske ledende rolle, men alene opfattede dem som klasseorganer, der kunne fungere som »kommunismens skoler« og som »støtte for proletariatets diktatur«. Lenin vurderede altså situationen sådan, at de revolutionære ikke udgjorde en tilstrækkelig del af klassen til at 1919-programmets princip om »virkelig folkekontrol med produktionsresultaterne« kunne realiseres, uden at revolutionen dermed kom i yderligere fare. Arbejderoppositionens linje, som var Lenins hovedmodstander i partiet, hævdede med Kollontajs ord fra X Kongres, at fagforeningerne ikke blot skulle være »kommunismens skoler, men kommunismens skabere«; det var i fagforeningerne, at den politiske kamp mod de gamle produktionsforhold skulle udkæmpes.

Proletkult bliver derfor *netop i 1920-21* en trussel mod Lenins politik, dels fordi organisationen efterhånden havde nået en betragtelig numerisk styrke (ca. 80.000 aktive medlemmer og mere end 20 litterære og kulturpolitiske tidsskrifter og mere end 400.000 sympatiserende medlemmer) og dels fordi Proletkults revolutionsopfattelse (revolutionen opdelt i tre planer: et politisk plan, som partiet stod for, et økonomisk, som fagforeningerne stod for, og et kulturelt som Proletkult ville vide at stå for) havde delvis sammenfald med Arbejderoppositionens sekteriske venstrekommunisme, således at Proletkult og Arbejderoppositionen sammen kunne blive en seriøs politisk trussel.

Krisen viste sig over for bønderne som en mislykket agrarpolitik. Nationaliseringsprogrammet havde i praksis ikke styrket landproletariatet

nær tilstrækkeligt, men helt utilsigtet styrket kulakkerne; herudover havde der overhovedet under krigskommunismen hersket stor utilfredshed med statskontrollen og de forskellige former for afleveringspligt til staten - dvs. til de sultende arbejdere og soldater. Og hertil kom, at høsten i efteråret 1920, på det mest katastrofale tidspunkt, var slået fejl, og at de yderligere nedskæringer i rationerne det medførte, truede med at skabe ikke blot uro, men direkte opstand mod Sovjetstaten blandt de i forvejen skuffede bønder, desillusionerede arbejdere og udslidte soldater - ikke mindst i revolutionens hovedstad, Petrograd, hvor jo også Kronstadt-oprøret brød ud i marts 1921.

Og krisen viste sig i produktionen, hvor store dele af produktionsapparatet var knust både i direkte materiel forstand som i organisatorisk forstand. Og endelig må man nævne hele den imperialistiske omverdens fortsatte pres såvel militært, ideologisk og økonomisk, og herunder også udeblivelsen af den tyske revolution.

I denne situation, hvor Lenin forsøger en meget vanskelig taktisk balancegang, stiller Proletkult op til sin anden kongres og tordner om modsætning mellem arbejdere og bønder, afvisning af sympatiserende intellektuelle og af hele den borgerlige kultur og om - revolutionsmodeller. Det er baggrunden for, at Lenin karakteriserer Proletkult som teoretisk ulogisk og *praktisk skadelig*.

Som bekendt er Lenins politik, som fremlægges på X kongres i 1921, den såkaldte NEP, et taktisk tilbageskridt til en statskapitalistisk overgang, der kunne sikre et nyt spring frem.

Hvad der for mig at se fremstår af »bevægelsen« Proletkult, når man studerer situationen lidt nøjere, er en særdeles sekterisk organisation. En kulturbevægelse, der ikke er i stand til i sin teori og politik at indbefatte politisk-taktiske problemstillinger som de rejser sig for den revolutionære del af arbejderklassen, men som tror med abstrakte principper at kunne gribe ind i den virkelige udvikling, en sådan bevægelse har jeg vanskeligt ved at betragte som - med I.B.'s ord - progressiv.

Valget stod for de russiske revolutionære ikke mellem en partiapologetisk og en oppositionel model, men mellem at blive knust eller at overleve.

Som jeg var inde på før, er der noget odiøst ved I.B.'s skelnen mellem Proletkult som teori og som bevægelse. Det forekommer mig nemlig, at I.B. hvis han virkelig mente, at Proletkults teori var sekterisk og reaktionær, ikke ville have skrevet sin artikel. Hele dens ærinde er jo at gøre opmærksom på, at I.B. mener, at »LEF-bevægelsen hører sammen med Proletkulten til de mest *konsistente* ansatser til en proletarisk kultur« (s. 25 m.u.), og derfor vil han forfølge disse ansatser op i 30'erne i Tyskland, hvor han mener, at de eksisterer videre i bl.a. Bredels romaner (hvilket turde være noget af en misforståelse) og finder nedslag i Brechts forfatterskab (hvilket er klart for det tidlige teoretiske forfatterskab og for lærestykkerne, men som sandelig ikke gælder den senere Brecht). Bemærkningen om Proletkults teori står simpelthen i skrigende kontrast til helheden og forekommer mig som en påklistret »dækken sig ind«.

på samme måde som det er tilfældet flere steder i forbindelse med omtalen af Lukacs.

Man kunne gisne om at I.B. med »teori« mener politisk teori og så under »bevægelse« indregner litteraturteori - jeg ved det ærligt talt ikke, men det ville også være en skelnen, der var ligeså politisk anløbet. Under alle omstændigheder behandler I.B. faktisk Proletkults teorier om litteratur og kultur, men uden at fremdrage nogen enkelttekst. Og det synes jeg er en fejl. Lad mig kort referere en enkelt af Proletkults teoretikere, nemlig A.K. Gastevs artikel »Om den proletariske kulturs tendenser« (tysk), som man kan finde i Richard Lorenz' udmærkede antologi over Proletkult-tekster »Proletarische Kulturrevolution in Sowjetrußland (1917-1921)«, dtv München 1969.

Gastev indleder med at hævde, at det for at begribe hvad proletarisk kultur egentlig er for noget ikke er nok bare at være litterat, advokat eller politiker - »man må være ingeniør, en erfaren social-konstruktør, og ikke blot udvikle sine videnskabelige metoder med almene henvisninger til produktivkræfternes udvikling, men uddrage dem af den mest eksakte molekylære analyse af den nye produktion, som det nuværende proletariat er et barn af.«

For at vide hvem den nye, typiske arbejder er, udskiller Gastev først arbejderne i metalindustrien - for det er der det nye foregår; og blandt dem opstiller han fem typer:

Type I: Det er drejeren, kunsthåndværkeren.

Type II: Det er mekanikeren, montøren, instrumentmageren, etc.

Type III: »Det er den mest lovende type; i ham viser den nuværende maskinisme sin fulde skaberkraft. Massefremstillingen, der har mistet ethvert præg af det subjektive, er karakteristisk ved den serielle metode, skærestålets og tandhjulets metode.« (...)

Type IV: Det er den almindelige grovsmed, hvis rettigheder i forhold til den nye industri er som læredrengens.

Type V: Det er den ufaglærte, hjælpearbejder, eller som de bare kaldes i Moskva og Petrograd: arbejdere.

Det er altså type III, som fremtiden skal bygges på, og det er hos denne type at den proletariske psykologi bedst udvikles; derfor bør konturerne i den proletariske kultur stamme herfra. Arbejdertype-III-psykologien kan karakteriseres som en mekaniseret kollektivitet, der efterhånden frigør sig fra individualismen, »og som efterhånden kun kender ensformede, normerede skridt, ansigter uden udtryk og uden sjæl, der ikke længere kender lyrik og følelser, der ikke bevæges af skrig og latter, men som kan måles med manometer og taxometer. (...) Den nye masseingeniørisme vil forvandle proletariatet til en social automat.«

Ud over at jeg er noget i vildrede med, hvorvidt denne artikel nu skal karakteriseres som politisk teori, litteraturteori eller blot som udtryk for en progressiv bevægelse, mener jeg, at den med sin sidste sætning kommenterer sig selv. Dog vil jeg bemærke, at der her er træk, som tydeligt forudgriber den stalinistiske litteraturdoktrin, som den blev formuleret af Sjdjanov på 1. Forfatterkongres i 1934. Det er ikke blot i Gastevs udtryk »social-

konstruktør«, der til forveksling minder om Sjdanovs omtale af digterne som »sjælens ingeniører«, men det er i nok så høj grad i den uhæmmede direkte sammenkobling af avanceret teknologi med avanceret proletarisk bevidsthed, at disse træk blotlægges. Produktivkræfter er ikke nogen neutral kategori, men er præget af de produktionsforhold, der har frembragt dem, alene af den grund, at den vigtigste produktivkraft er mennesket selv. Og de fetisjerede samfundsmæssige relationer er ikke gennemsigtige i og med, at man er en arbejder, der er beskæftiget ved den mest avancerede teknologi, men nedbrydes først med den radikale revolutionering af de produktionsforhold, der producerer denne fetisjering. Klassebevidsthed opstår således ikke ud af en avanceret arbejdssituation, men som resultat af den revolutionerende politiske kamp, dvs. den udvikles i menneskeliggørelsen af de menneskelige relationer.

Jeg indrømmer hellere end gerne, at Proletkult rummede andre tendenser end Gastev, men jeg må erkende, at jeg finder, at Gastev i virkeligheden blotlægger indholdet af de fine og svævende teorier om »organiserende«, »indgribende« »produktionskunst« og »kunst som produktivkraft«, som også I.B. begejstres for. Det ville være rimeligt, om I.B. i stedet for løst at tale om »proletarisk kunst« havde gennemanalysert nogle af de teoretiske og/eller praktiske udtryk for Proletkult og herunder havde diskuteret rimeligheden i den karakteristik af Proletkult som »teoretisk ulogisk«, som Lenin fremsatte i forbindelse med Proletkults 2. Kongres. Hermed mente Lenin (Tale til Ungdomsforbundets 3. Kongres, en uge før Proletkults kongres)

»Den proletariske kultur falder ikke ned fra himlen, den er ikke nogen opfindelse, gjort af de folk, som kalder sig for fagfolk på proletarisk kultur. Det er simpelthen noget vrøvl. Den proletariske kultur må være en lovmæssig udvikling af summen af de kundskaber, som menneskeheden har oparbejdet under det kapitalistiske samfunds, godsejersamfundets, embedsmandssamfundets åg. Alle disse stier og veje har ført og fører til en proletarisk kultur, og vil også fortsat føre videre til den, netop sådan som den af Marx omarbejdede politiske økonomi har vist os, hvorhen det menneskelige samfunds udvikling må føre, som den også har vist os overgangen til klassekamp og til den proletariske revolutions begyndelse.« (Oversat fra LW bd. 31 s. 276).

Overhovedet ville det have været rimeligt, om I.B. havde forsøgt at karakterisere Proletkults måde at behandle den samfundsmæssige virkelighed, inden han opstillede sine modstillinger mellem traditionalistisk og indgribende litteratur. *Indholdet* i sekterismen i litteraturen er nemlig ikke et teknisk eller et organisatorisk problem, men er - som også Lenin i citatet gør opmærksom på - et politisk-metodisk.

Hvis man betragter gruppen Litfront, der var en fraktion i RAPP, dannet op mod 1930, og som var rekrutteret ud af bl.a. »På Post«-gruppen, LEF-gruppen, og Proletkult-gruppen, må det for det første undre, at I.B., der interesserer sig så meget for de organisatoriske forhold, ikke har bemærket, hvorledes kulturkampen fra 1925 til 1932 (1934) i påfaldende grad afspejler den politiske kamp i partiet. Som Stalin i partiet evnede at spille fløjene ud

mod hinanden, udnyttede han kulturgruppernes indbyrdes kamp om ene at modtage partiets ridderslag til at knuse dem alle. Højdepunkterne i denne likvideringsproce er: Først støtter partiet VAPP's (hedder efter maj -28 RAPP) kamp mod Voronskij, litteraturkritikeren, der sammen med Gorkij i februar 1921 under direkte medvirken af Lenin grundlagde tidsskriftet »Krasnaja novo« og som omkring dette tidsskrift havde samlet en række centrale skikkelser på tværs af de rivaliserende grupper. i 1927 afsættes han fra redaktørstolen og ekskluderes af partiet. Derefter støtter partiet kampen mod RAPP, som især førtes af Litfront, for endelig da RAPP's ledelse (Averbakh) var detroniseret at likvidere hele RAPP og dermed også Litfront.

Tværtimod at være »oppositionelle« i forhold til partiets Stalinfløj indgår de mest markante »proletariske« grupper i skiftende taktiske kombinationer til støtte for/støttet af Stalin.

Men det indholdsmæssigt afgørende ved Litfronts sekterisme er, når man betragter deres platform, at den er præget af den samme voluntaristiske subjektivisme, som er det centrale træk i den stalinistiske teori.

Platformen vendte sig imod RAPP's parole om »det levende menneske i litteraturen«, som den fandt førte til at litteraturen psykologiserede virkeligheden og i for høj grad beskæftigede sig med småborgerlige problemer som underbevidsthed, seksualliv og familierelationer (!). I stedet for (!) skulle litteraturen tage aktivt del i opbygningen af socialismen og beskæftige sig med de dagsaktuelle problemer. I en revolutionær periode, hvor en ny kæmpende klasse styrede udviklingen, måtte det nødvendigvis føre til, at en egentlig realistisk litteratur ikke var mulig, hvis forfatteren ville være *perspektivet* i den socialistiske opbygning tro; litteraturen skulle *ændre* virkeligheden og måtte derfor uundgåeligt få et optimistisk, fremadskuende blik, præget af forfatterens klassefølelser og revolutionære entusiasme; litteraturen måtte blive en *romantisk realisme*.

Hvor forkortet dette referat af platformen end er, viser det dog hvorledes enhver taktisk og strategisk formidling (dvs. indholdsbestemmelse) af et alment princip om karakteren af overgangen til socialisme reduceres til en subjektivistisk optimisme, dvs. til *blot og bar vilje til indgreb*

Netop i disse reduktioner, såvel som i fremstillingen af perspektivet som en konkret realitet, som litteraturen må fremstille umiddelbart, viser sig en umiskendelig parallellitet til den stalinistiske litteraturdoktrin om den socialistiske romantik (som intet har til fælles med den socialistiske realistiske tradition i sovjetisk litteratur, sådan som I.B. synes at mene flere steder).

Jeg kan ikke her komme videre ind på sammenfaldet mellem den politiske metode som kendetegner den stalinistiske sekterisme og den litteraturteori som kendetegner de forskellige sekteriske »proletargrupper« i 20'erne, men vil konkludere, at det kun er ud fra en overfladisk betragtning, at man kan tro, at der bestod nogen væsensmodsatning mellem det stalinistiske parti og Proletkult og dets efterfølgere.

I dag at ville hylde Proletkults venstre-radikale linje sådan som I.B. vil, idet

han fordrejer de indholdsmæssige politiske problemer til et problem om centralisme over for decentralisme, er ensbetydende med at se bort fra de omfattende diskussioner om parti, klasse, klasseorganisationer og klassealliancer, som i de senere år er blevet ført af de revolutionære grupper i hele Vesteuropa ud fra dels netop den russiske revolution og dels erfaringer, som den revolutionære bevægelse har gjort siden og fortsat gør. Det er i forhold hertil ikke blot firkantet at karakterisere spørgsmålet som et organisatorisk problem, men det er direkte politisk suspekt. Opgaven består lige så lidt i dag som dengang i at berøve virkeligheden sin konkrethed og at reducere alting til skematiske ekstremer, der udelukker hinanden. Som om et parti kunne placere sig centralt i kampen for socialisme, hvis ikke dets politik var en sammenfatning og perspektivering af klassens faktiske politiske erfaringer; i den sammenhæng må man dog minde om, at det er afgørende, at arbejderklassen er selvstændigt organiseret i *klasseorganisationer*, hvis kritik partiets politik ikke i længden kan tilsidesætte - i videste perspektiv er det klassen der er bevæbnet. Denne spænding mellem en radikaliseret classes erfaringer og krav til den ene side og partiets politik til den anden side er naturlig og det er overhovedet derigennem at politik kan udvikles.

Og omvendt: som om et politisk basisarbejde kunne udvikle sig ud over et snævert klasseperspektiv om ikke det kunne bygge på en politisk erfaring og analyse omfattende hele samfundsformationen, som ikke kan opsamles i de borgerlige institutioner med de nuværende styrkeforhold, men som fortrinsvis kan fastholdes af partiet. (Denne rolle har KP-partierne ikke magtet, men det forhindrer ikke, at det i mere end 30 år faktisk var i og omkring disse partier og KP-ledede fagforeninger, at en politisk erfaring overvintrede - ganske vist i en forvrænget form. Her ligger forklaringen på, at det i dag er en politisk hovedopgave, at rive denne erfaring ud af sin Stalinsektariske forvrængning.)

Jeg opfatter I.B.'s principielt »oppositionelle« holdning som en reaktion på en stalinistisk sekterisme, som den udvikledes i 20'erne og som den har overlevet til i dag. Men det er en reaktion, der har ladet sig fange af de stalinistiske partiers fraseologi, fordi den identificerer disse partiers bureaukratiske bestemmelse af forholdet mellem parti og bevægelse med en bestemmelse overhovedet.

Det er jo rigtigt, at DKP's opfattelse af bevægelserne (fagbevægelse, arbejdsløshedsbevægelser, solidaritetsbevægelser, studenterbevægelse, kvindebevægelse osv.) er særdeles sekterisk, og det uanset, at DKP aktuelt synes at være genstand for et vist tilløb. For DKP drejer det sig til enhver tid om at vinde den politiske kontrol med en politisk bevægelse, og derfor er linjen, at DKP'ere (med alle midler) vælges ind på bestyrelsesposterne, hvorefter partiet kan hævde at have kontakt til de »folkelige« bevægelser i kraft af, at f.eks. en DKP-tillidsmand (under dække af »en faglig aktiv«) udtaler sin støtte til DKP's politik; eller omvendt at partiet udtaler sin støtte til tillidsmandens politik. Forsøg på at etablere aktivitet uden om disse fastlagte sekt-baner, og dermed forsøg på at åbne for en politisk erfaringsproces for medlemmerne, må partiet nødvendigvis nære den største frygt for, idet en sådan kunne afsløre, at

DKP faktisk ikke har den kontakt og kontrol, som det påberåber sig; og derfor slår partiet også hårdt ned på sådanne forsøg. Det sker i enhedens navn, idet man anklager »splittelsesmagerne« for at være venstresekterikere, der ikke vil indordne sig under de demokratisk valgte bestyrelser, og som vil modarbejde den enhed (dvs. tilslutning til DKP) som disse bestyrelser lægger op til. Således kan man gang på gang konstatere, at DKP i demokratiets og enhedens navn kvæler ethvert forsøg på en politisk aktivitet, hvis endemål ikke er en støtte til DKP's parlamentspolitik og dermed i sidste instans til den antimonopolistiske overgangsstrategi, men som retter sig mod en bred politisk forankring af socialistisk politik; man kan aktuelt nævne adskillige strejkeaktioner, splittelsen af Chile-komiteen, forsøgene på at splitte DSF osv.

Denne bugtalerpolitik er resterne fra den bureaukratiske sekterisme, der prægede hele den Moskva-kommunistiske verdensbevægelse under Stalin, og hvis grundlæggende principper overlevede den overfladiske selvkritik omkring XX og XXII partikongres; forskellen på dengang og nu synes primært at være, at man ikke længere (åbent i hvert fald) betjener sig af det omfattende likvideringsapparat.

Blokeringspolitikken kan anskues i forbindelse med DKP's forhold til de uddannelsessøgendes kamp. I de tilfælde, hvor DKP (Komm.S.) er gået videre end til blot at kontrollere kommandoposter i faglige organer og interesseorganisationer, har man på sekterisk vis i enhedens navn splittet enhver mulighed for enhed ved at opstille et uddannelsespolitisk program, som man har importeret fra DDR, og ved at stille krav om ændringer i studieindhold, hvorefter alene sovjetmarxistiske teoridannelser skulle accepteres, idet ethvert andet udgangspunkt betegnes som uvidenskabeligt! Enhed sættes lig tilslutning til DKP.

Hvis socialister på uddannelsesinstitutionerne konfronteret med DKP opfatter denne politik som et strukturelt *organisatorisk* problem og derfor reagerer ved at sige: over for centralismen vil vi havde decentralismen, så har DKP for 117. gang skadet om ikke sin egen sag, så arbejderbevægelsens og socialismens.

Men man behøver vel heller ikke at reagere så mekanisk og derved i virkeligheden lade sig trænge ud i en ligeså vanartet sekterisme.

Viggo Mai Rasmussen